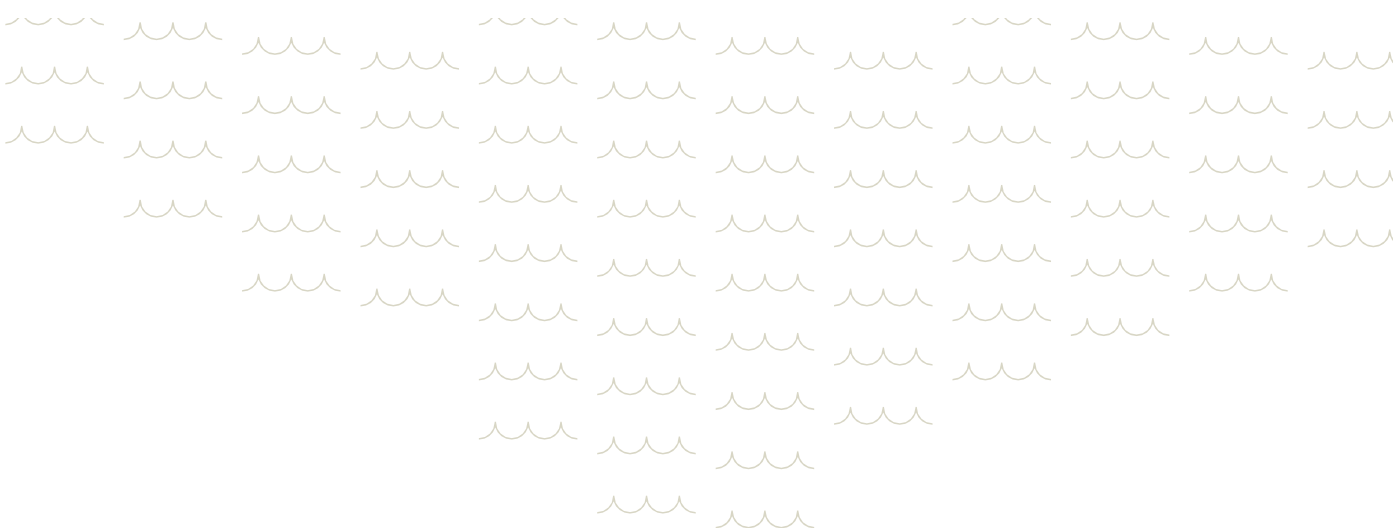

LÄÄ NE MAA

Turismi arengukava 2026 - 2030

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Läänemaa on rikkaliku ajaloo ning mitmekesiste loodus- ja kultuuriväärtustega rannikupiirkond Eestis, kus turismil on juba täna oluline majanduslik roll, ning märkimisväärne potentsiaal edasiseks arenguks.

Käesolev kava esitab aastateks 2026-2030 strateegilise teekaardi, mille laiem ootus on maksimeerida turismi majanduslikku ja sotsiaalset kasu, järgides samal ajal kestliku arengu põhimõtteid. Arengukava hõlmab kogu Lääne maakonda: Lääne-Nigula valda, Haapsalu linna ja Vormsi saart.

Arengukavas esile toodud põhifookused keskenduvad suundadele, mille kaudu pikemas perspektiivis külastajate arvu ja turismist saadavat lisandväärtust töötaja kohta suurendada. Nendest olulisimad võtmevaldkonnad on:

1. Haapsalu ajalooline kuurort ja mudaravi traditsioonid;
2. kvaliteetsed kultuurielamused igaühele;
3. rannarootsi pärandkultuur;
4. unikaalne ja mitmekesine loodus;
5. rohkelt võimalusi meeskonna- ja kliendiürituste elluviimiseks – äriturism.

Tähelepanu nõuavad loomulikult ka tegevused nende võtmevaldkondade üleselt: kultuuripärandi ja äriturismi võimestamine ning sihipärane turismivaldkonna kommunikatsioon. Arendusfookuses on kestlike tavade ja vastutustundliku külastajakäitumise edendamine ja külastajakogemuse ning külastustee-konna kvaliteedi tõstmine.

Käesoleva kava edukas rakendamine nõuab ka panustamist kogu sektori võimestamiseks ning tihedat koostööd kõigi sidusrühmade vahel tagamaks, et **Läänemaa oleks 2030. aastaks konkurentsivõimeline roheline turismisihtkoht.**

Arengukava sisu

- Tänapäevane seis ja trendid, millega arvestada
- Olulisemad väljakutsed Läänemaa turismi arendamisel
- Eesmärgid, mille poole liigume
- Mis meid eristab ja kuidas see meie külastajatele korda läheb?
- Sihtturud ja sihtgruppide valik, kellele oma tegevuse suuname
- Põhimõtted tegevussuundade valikul
- Olulisemad tegevussuunad aastatel 2026-2030

Lisades on esitletud

Lisa 1: Läänemaa turismi tegevuskava 2026-2030

Lisa 2: Arengukava koostamine ja kaasatus

Lisa 3: Allikad ja alusmaterjalid

Lisa 4: Analüüs ja taust

Tänane seis ja trendid, millega arvestada

Turism on piirkonna jaoks selgelt majanduslikult oluline

Eesti turismi regionaalse mõju analüüsist nähtub, et Läänemaa on Pärnu ja Saaremaa järel turismi osakaalu ja mõju osas kolmas piirkond Eestis ***. 2022 aasta andmetel on turismi otseseks mõjuks piirkonna majandusest 8 kuni 9,7% mis koos kaudse mõjuga ulatub 11,8...14,3 %-ni. Otsene mõju tuleneb turistide kulutustest, kaudne mõju ettevõtlusest, mis varustavad turismisektorit. Mõju selline suurusjärk on märk, et turismi arengute toetamine on otseses seoses piirkonna majanduse arendamisega ja eeldab, et suhtume turismi arengutesse piirkonnas vastutustundlikult.

Eelneva strateegiaperioodi analüüsi suurimaks soovitusel on hoida tegevusplaani realistlik*

Eelmise strateegiaperioodi tegevusplaani seire põhjal joonistuvad välja selged suunised järgmiseks perioodiks. Positiivsena saab välja tuua, et praktikas on olnud tegevuste valikul paindlikud ja panustatud ressursid kõige suuremat mõju lubavatesse valdkondadesse:

- Valdonna partnerid on kaasatud ja toimuvad plaanitud infovahetus ja koolitusüritused;
- Selgelt on fookuses kvaliteedi hindamise ja tõstmise tegevussuunad;
- Lähtutakse põhimõttest, et valitakse tegevusi mille jaoks on olemas ressurss edukaks läbiviimiseks ja selge vastutaja.

Eelnev strateegiaperiood oli selgelt suunatud erinevate analüüside ja alamstrateegiate algatamisele. Tulemuste hindamise põhjal saab järgmisele perioodile anda selged juhised valikute tegemiseks:

- Tegevusplaani on mõistlik lisada vaid need tegevussuunad, mille osas on olemas võimalus kaasata ressursse ja leida konkreetsed vastutajad;
- Ettevõtluse ja innovatsiooni sihtasutuse (EIS) sihtturgude valikust erineva fookuse valikul peab olema selge, milliste ressurssidega seatud eesmärgid saavutada. Lihtsam on valida sihtturg sarnaselt EIS sihtturgudega.

Külastusstatistika ja suundumused näitavad turismi taastumist

Riiklik turismistatistika näitab Eestis tervikuna turismi taastumist. 2024. aastal registreeriti riigis 6,6 miljonit ööbimist*, mis on 4% rohkem kui 2023. aastal, kuid siiski 5% vähem kui pandeemiaeelsel 2019. aastal. Siseturism on aidanud kompenseerida väliturismi vähenemist koroonajärgsel perioodil, kuid viimastel aastatel on trendiks siseturismi kasvu peatumine ja väliturismi stabiilne kasv.

Varasem Läänemaa turismi arengukava seadis eesmärgiks välismaiste turistide ööbimiste arvu kasvutrendi aastaks 2025 ja siseturistide keskmiseks viibimisajaks 2,5 ööd.

Välituristide ööbimiste arv langes Läänemaal 2019. aasta 66 437 ööbimiselt minimaalsele tasemele 10 323, kuid taastus viimastel aastatel 47 753 ööbimiseni (2024). Positiivseks saab pidada, et väliturismi ööbimiste kasvutrend on Läänemaal kõrgem, kui Eestis tervikuna (2024. aastal 24% vs Eesti tervikuna 8,8%)

Siseturism on Läänemaa selge edulugu. Kui Eestis tervikuna on siseturism püsinud pärast 2021. aastat sisuliselt samal tasemel, siis Läänemaa on iga-aastaselt suutnud siseturismi kasvatada. 2019. aasta 112 057 ööbimiselt on jõutud 2024. aastaks 128 023 ööbimiseni. Siseturismi tähtsus on selle tulemusena tõusnud ning 2019. aasta 62%-lt on 2024. aastaks jõutud juba 73%-ni.

Virtuaalne turuosa ööbimiste arvust (Läänemaa ööbimiste arv suhtes kogu Eesti ööbimiste arvu) annab võimaluse hinnata, kui hästi on piirkonnal läinud võrreldes muu Eestiga. Välis turistide osas on siin baasaastast (2019) alates toimunud langus kuid 2024. aastaks on jõutud lähedale 2019 aasta tasemele (1,3% aastal 2024 vs 1,5% aastal 2019). Siseturismi osas on pilt positiivsem. 2019. aasta 4,3% suurust turuosa on suudetud 2024. aastal hoida samal tasemel (4,3%).

Siseturistide keskmine viibimisaeg, mis oli plaanitud 2025. aastaks 2,5 ööbimise tasemele, on tegelikkuses olnud jooksvas langustrendis alates koroonajärgsest 2020. aastast ja jõudnud tänaseks (2024) 1,5 päevani.

Laiemad trendid toovad esile muutusi turistide eelistustes

2030. aastaks eesmärgke seades tuleb arvestada, et rahvusvahelist turismiäri räsivad endiselt piirangud ja eelarvamused seoses Ukraina sõja laiemate mõjude ning majandusliku ebakindlusega.

Seetõttu peame olema aktiivsed oma tugevuste arendamises ja esitlemises ning valmis jooksvalt reageerima uutele väljakutsetele. Tuginedes 2023. aastaks kättesaadavatele andmetele, analüüsidele ja prognoosidele**, on olulisemaks järgnevad suundumused:

- **Reisimise piirkonnad on muutunud.** Turismi taastumine algas lähinaabritest, kes eelistavad külastada tuttavaid „atraktiivseid ja turvalisi lemmiksihtkohti“;
- **Siseturismil on oluline roll välis turismi languse kompenseerimisel.** Seetõttu on turismiga seotud infoväli võrdselt oluline nii kohalike elanike kui ka turistide jaoks;
- **Reisi planeerimise ja ette ostmise aeg lüheneb.** Reisiotsuste tegemisel lähtutakse järjest enam viimase hetke infost ja otsused tehakse ette järjest lühema perioodi peale;
- **Digikanalitest saadud info on reisiotsuse tegemisel järjest suurem.** Eelnevatel perioodidel domineerinud inimeselt inimesele soovitude olulisus on vähenemas;
- **Alaline ühenduses olemine.** Külastajat iseloomustab järjest rohkem alaline ühenduses olemine turismiteemade ja teenusepakkujatega ning konkurents püsimiseks ei saa sotsiaalmeedias turundamisest mööda vaadata. Lisaks müügitulemuste parandamisele suurendavad sotsiaalmeedia keskkonnad külastatavust ja külastajate lojaalsust ka pikemaajaliselt.
- **Kestlikkus ja vastutustundlik turism tähtsustub.** Piirkonna atraktiivsuse kasv sõltub pikas perspektiivis sellest, kuidas hoolitakse reisi sihtkohas vaatamisväärsustest, loodus- ja elukeskkonnast ning mil moel on loodud side kohalike elanike ja kultuuriga. Rahvusvaheliselt on märgata kasvavat nõudlust autentsete reisikogemuste järele, keskendumist loodusele ja kultuurile ning vastutustundliku turismi tavade järjest suuremat rolli.

Piirkonna külastajate taustinformatsioonist on olulisem arvestada järgnevaga:***

- **Kasutatav külastusstatistika ei anna kogu pilti turismi tegelikust ulatusest ja mõjust.**
- Kasutada saame vaid lihtsamini mõõdetavat (näiteks registreeritud ööbimiste statistika, muuseumide toel kogutav muuseumikülastuste statistika);
- **Külastajad on valdavalt Eestist pärit puhkuse eesmärgil reisijad**, kellest vaid väiksem osa ööbib sihtkohas – nii tasulistes majutusettevõtetes kui ka tasuta (sõbrad-tuttavad) võimalusi kasutades;
- **Piirkonna turundamise võimalused välisturistidele on piiratud** ja sõltume paljuski kogu Eesti turismiturundusest. Meie võimuses on enda parimal moel esitlemine Eestit juba külastavale turistile. Edukaid praktikaid siseturismi osas on võimalik rakendada ka välisturistide suunal;
- Ööbimisega külastajad jagunevad piirkonnas ebaühtlaselt ja neil **puudub ühtne sotsiaaldemograafiline profiil**;
- Külastajate peamiselt eristuv **motivatsioon reisiks on sündmus või spetsiifiline erihuvi.**
- **Haldusjaotusest olulisem on sujuv klienditeekond.** Külastaja ei lähtu näiteks Lõuna-Läänemaa ja Matsalu piirkonna halduskuuluvusest ja loogiline klienditeekond on alati määravam;
- **Rongiühenduse jõudmine Haapsaluni aitaks kaasa ka turismi elavdamisele.** Lisaks intensiivsele suvehooajale, aitab see oluliselt kaasa madalhooajal külastuste kasvule (sh kevadine õpilaste kooliturism).

Võrdlusanalüüs ja parimad praktikad tähtsustavad kestlikkust

Piirkondlike turismistrateegiate analüüsi kokkuvõtteks võib välja tuua, et turismi arendamisel tagab edu piirkonna ainulaadsete tugevuste väljatoomine ja ärakasutamine, keskendudes samal ajal kestlikkusele ja rakendades turunduse ja kogukonna kaasamise parimaid praktikaid. (vt lisa 1)

* <https://public.tableau.com/app/profile/enterprise.estonia/viz/Sihtkohtadetlaud/Avavaade>. Ülevaade analüüsist on toodud lisas 1

** Ülevaade analüüsis kasutatud Eesti ja rahvusvahelistest uuringutest on toodud lisas 3

*** Lähtudes peamiselt Harju-, Rapla-, Läänemaa ja Tallinna linna koostööpiirkonna klienditeekonna uuringust, 2022

Olulisemad väljakutsed Läänemaa turismi arendamisel

Millised on need peamised väljakutsed, millega peame Läänemaal esmajärjekorras tegelema, et järjest tihenevas konkurentsikeskkonnas edu saavutada? Arengukava koostamisel läbi viidud analüüsid* ja töögrupid töid välja järgmised olulised suunad:

Sesoonsuse vähendamine – ühtlasem turistide voog

- Oluliseks väljakutseks ettevõtjatele on hooajaliselt väga suurelt kõikuvad mahud. Neljakuuline kõrghooaeg on võrdne kogu ülejäänud 8 kuu mahtudega. Jätkuvaks väljakutseks on piirkonna madalhooaja atraktiivsuse sisuline tõstmine ehk rohkem lahendusi „miks piirkonda külastada just siis?“.

Turismiinfo esitlus ja aktiivsus enda tutvustamisel:

- Kohalikel elanikel ja turismiettevõtjatel puudub selge ülevaade, mida piirkonnas pakutakse, et motiveerida turiste kauem ja kvaliteetsemalt aega veetma;
- Väljakutseks on diginähtavus ja online-broneerimise vähesus;
- Väljakutse nii kohalike kui ka turistide jaoks on põnevate turismikohtade ning nendele ligipääsetavuse sh transpordi info esitlus (viidad, parkimine, veebirakendus jne).

Mõjusam turundustegevus:

- Piiratud ressursside juures vajab piirkonna atraktiivsuse tõstmine turundustegevuste maksimaalset pingutust.
- Külaliste jaoks pole piirkond ühtne ja loogiline, vaja on Haapsalu kõrval ja selle kaudu enam esile tuua kogu piirkonna ja ka piirkonnaüleseid turismivõimalusi. (Haapsalu kui värav Hiiu- ja Vormsi saartele, Lõuna-Läänemaale).
- Turismisektori digitaalse turunduse kompetentsi tase on ebaühtlane; paljud väikeettevõtjad vajavad tuge digi- ja sotsiaalmeedia paremaks ärakasutamiseks.

Parem teeninduse tase ja täpsemad klienditeekonnad:

- Tähelepanu vajab klienditeekondade ebaühtlane teenustega kaetus, külalislahkus laiemalt ning lüngad teenustega seotud informatsiooni esitlemises (sh partnervõrgustikuga külalisinfo haldamine);

Piirkonna turismitegevuse koordineerimine ja juhtimine:

- Arengu keskmes peab olema külastajakogemus ja selle järjepidev parandamine. Oluline on osapoolte ühendamise ja koostöö korraldamine olulisemate väljakutsete lahendamiseks.
- Peab arvestama, et pikaajaline areng vajab laiemat kaasatust ja panustamist. Piirkondlikku arengut saab eest vedada DMO* organisatsioon, kuid selle võimekus sõltub väga suurel määral finantseerimise ulatusest (omapanus ning projektifinantseeringud). Parema tulemuse tagavad laiem kaasatus, regulaarne infovahetus, erinevate osapoolte koostöö ja selge vastutuse jaotus.

* Makroanalüüsi koondhindang, mis baseerub 2025 aastal kättesaadavate analüüside hinnangule. Kasutatavate alusanalüüside viited on toodud arengukava lisa 3

** Eesti sihtkoha arendamise organisatsioon ehk DMO. Eestis on 7 DMOd.

viide: <https://puhkaeestis.ee/et/turismiprofessionaale/eestis-on-seitse-sihtkoha-arendamise-organisatsiooni-ehk-dmod>

Eesmärgid, mille poole liigume

Eesti turismi pikk vaade 2025-2035 täpsustab sambad, millele turismi arendusel kogu riigis toetume. Läänemaa turismi vaates saame oma tegevusega peamiselt mõjutada neist kolme:

- Külalishake ja elamusrohke turismi arengute eestvedamine;
- Turismi sesoonsuse vähendamiseks ja turismi sihtkohana aastaringse atraktiivsuse kasvatamiseks vajalike initsiatiivide eestvedamine;
- Turismiga seotud osapoolte nutikuse, uuenduslikkuse arendamise eestvedamine ja kestliku toimimise initsiatiivide eestvedamine.

Turismi areng Lääne maakonnas sõltub paljude turismiga seotud osapoolte panustamisest. Kui piirkonnas tervikuna on meie ootuseks **turismist saadava tulu järjepidev kasvatamine ja sellest kasusaajate ringi laiendamine**, siis peame arvestama, et selle ülesande täitmisel on oma roll neil kõigil.

Turismiarenduse peamine koordineeriv funktsioon on täna Sihtasutusel Läänemaa. Kuna arengukava on turismivaldkonna osapoolte jaoks vabatahtlik kokkulepe, siis arengukava eesmärgid ja tegevuskava keskenduvad ennekõike Läänemaa turismi koordineerimise ja arendustegevuste kokkulepetele.

Arengukava ülesandeks laiemalt on osapoolte ootustega parimal moel arvestamine, turismist saadava tulu suurendamine pikas perspektiivis ja suuniste loomine piirkonna turismi arendamiseks aastatel 2026-2030.

Täpsemad ja mõõdetavad eesmärgid keskenduvad külastuselamusele ja piirkonna atraktiivsuse suurendamisele nii välis- kui ka siseturistide hulgas:

- Läänemaa **külastuselamuse** indeks aastatel 2026 kuni 2030 on vähemalt 90% (skaala 1–100% ja mõõtmise aluseks on ReviewPro vms tagasiside indeks);
- Läänemaad külastavate **sise-** ja **välisturistide ööbimiste arv** on aastatel 2026 kuni 2030 kasvamas keskmiselt 6000 võrra aastas, mille tulemusel on 2030. aastaks ööbimiste arv 20% suurem*;
- Madalhooajal Läänemaad külastavate **sise-** ja **välisturistide ööbimiste arv** on aastatel 2026 kuni 2030 kasvamas keskmiselt 3300 võrra aastas (mõõtmise aluseks on Statistikaameti andmed), mis suurendab madalhooaja ööbimiste arvu 2030. aastaks 24%*.

*mõõtmise aluseks on Statistikaameti andmed ja võrdlusbaasiks kasvu puhul 2024 aasta andmed

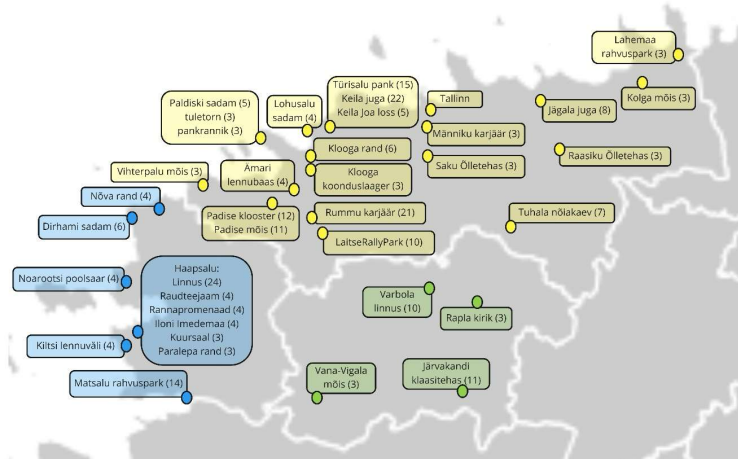
Piirkonna fookuses saab olema külastustekondade arendamine, mis aitavad külastajatel jõuda kohapeal rohkemate võimaluste ja turismi atraksioonideni. Tegevuste edukust aitab mõõta ka muuseumide aastaks 2030 seatud eesmärk 100.000 külastajani jõudmine (nendest 30% välisturistid).

Mis meid eristab ja kuidas see meie külastajatele korda läheb?

Kuidas külastajad meid tajuvad – piirkonna iseloomustus külastusuuringu tulemustes

Alustuseks on oluline teada, kuidas külastaja meie piirkonda tajub. Klienditeekondade uuringu* järgi tuuakse külastuspaikadena välja Läänemaalt 29 külastuskohta. Nendest olid vastajad käinud lähiminekus pooltes. Kolm või enam korda nimetatud külastuskohti oli Läänemaal 10

Läänemaalt teatakse Haapsalu linna vaatamisväärsuseid ja kuurortlinnast väljaspool peamiselt mere äärde jäävaid loodussihtkohti. Sisemaa osas on teadlikkus madal ja kultuuripärandist eristub eraldi märgitud Vormsi rannarootsi kultuur.

Harju-, Lääne- ja Raplamaa külastuskohtade teadlikkuse uuringus kolm või enam korda nimetatud sihtkohad

Uuring toob selgelt esile, et külastajad ei tunnetata haldusjaotuse piire. Uuringus loetleti üles ka naabermaakondade külastuskohti, nagu näiteks Toosikannu (Rapla maakond). Kuigi haldusreformiga on osa varasemast Läänemaast muutunud Pärnumaaks, siis mitmel korral toodi Läänemaal paiknevatena välja Lihula linnust ja Salevere Salumäge.

Külastajate huvidest lähtuvad teemaplokid **

Läänemaa turismisektor tugineb suuresti piirkonna eripärasele loodus- ja kultuuripärandile, millele lisanduvad erinevaid sihtgruppe käivitavad sündmused ja aktsioonid.

Sündmused turismi käivitajana

Läänemaal on potentsiaali olla tuntud kui üks enim kultuuri- ja loodusvõimega kaetud vabaaja veetmise piirkond Eestis. Aastakümnete pikkuse traditsioonidega muusikafestivalid Haapsalu vanamuusika festival, Augustibluus, Valgete ööde festival, jazzi suurüritus Taff Fest toovad piirkonda igal aastal külalisi kellel oleks potentsiaali ka Läänemaaga laiemalt tutvuda. Kunstiüritustest on olulised rahvusvaheline Haapsalu Graafilise Disaini festival ja workshopid Okase muuseumis. Eelnevale lisandub piirkonna eri paikades toimuvate arvukate sündmuste ja ürituste läbiviimine (nt külapäevad, Linnamäe kontsertide päev), mis tihti on turismi käivitamisel ja maaelu väärtustamisel võtmetähtsusega. Kohavaimu ja professionaalse teatri traditsiooni külakeskkonnas kannab Saueaugu Teatritalu. Kindlalt on kanda kinnitanud arvuka külastajaskonnaga Haapsalu õudus- ja fantaasiafilmide festival HÖFF.

Tervise ning SPA turism

Kahesaja-aastane kuurorttraditsioon ja valdkonnas toimivate ettevõtjate pingutused on Haapsalu muutnud hinnatud sihtkohaks tervise- ja spaaturistidele. Valdkonna ettevõtjate arenguplaanid on ambitsioonikad ja uute ööbimiskohtade loomine suurendab kogu piirkonna turismipotentsiaali lähiaastatel veelgi.

Looduskeskkond

Ei ole tavaline, et mõnus ajalooline väikelinnakeskkond on sisuliselt ühenduses mitmekülgse looduskeskkonnaga. Läänemaa loodus on turismi põhjusena palju tähtsam, kui me ise seda tunnetame. Mitmekesised maastikud, mis hõlmavad ka rannikualasid ja saari (Vormsi ja Osmussaar), pakuvad laia valikut veespordiks, matkamiseks maalilistel rannajoontel ja rahulikuks looduse avastamiseks.

Matsalu rahvusparki ökoloogiline tähtsus rändlindude olulise peatuspaigana, loob tugeva aluse loodusturismile. Pargi tuntust suurendab veelgi kestliku loodusturismi alane tunnustus EUROPARC Föderatsiooni poolt. Linnuvaatlusele keskendumine Matsalus, aga ka Loo-de-Läänemaa rannikul pakub spetsialiseeritud niši eriti väliturismis ja rikastab madalhooaega. Seda saab veelgi edasi arendada näiteks strateegiliselt paigutatud linnuvaatlustornide külastaja mugavuse parendamise (nt tualetid) ja erinevatele huvitasemetele suunatud ekspertide juhitud ekskursioonide / õppekäikude kaudu.

Lisaks linnuvaatlusele toetab piirkonna mitmekesine topograafia erinevaid vabaõhutegevusi, sealhulgas matkamist, jalgrattasõitu tähistatud marsruutidel ja kajakisõitu, laiendades seeläbi seiklus- ja loodusturistide sihtrühma. Rõhutada tuleb looduskeskkonna suhtelist lähedust Haapsalu kui piirkonna keskusega, mis muudab loodusturismi võimalused kergemini kättesaadavaks laiemale loodushuviliste ringile.

Kultuuripärand

Haapsalu linnus ja muuseum oma rikkaliku keskaegse ajaloo ja Valge Daami legendiga on välja kujunenud kui piirkonna keskne kultuuriobjekt, kuid kultuurilist rikkust täiendavad rannarootslaste traditsioonid, kes on asustanud seda piirkonda juba alates 13. sajandist. Seda tutvustavad Rannarootsi ja Vormsi muuseumid, lisaks Olavipäeva tähistamine Vormsil. Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse on kantud Haapsalu sallide ja rättide kudumine. Läänemaa mitmekesised teemamuuseumid nagu Raekoda, Raudtee- ja sidemuuseum, Ilon Wiklandi loomingule pühendatud Iloni Imedemaa, kunstnike Ants Laikmaa ja Evald Okase muuseumid pakuvad igaüks sissevaadet piirkonna minevikku ja kultuurilisse identiteeti. Lisaks arvukas arhitektuuripärand ja piirkonna vanimad kirikud. Elav külaelu, mida iseloomustavad arvukad traditsioonilised üritused, pakub täiendavaid võimalusi autentse kultuuri huvilistele.

Kestlikkus

Kestlikkuse põhimõtted ja autentne külastuskogemus on muutumas järjest olulisemaks sihtkoha valiku kriteeriumiks kogu maailmas. Saame seda pidada küll oma tugevuseks, kuid arvestama peab edasises arendustegevustes selle parimal moel säilitamisega.

Suures plaanis jaotuvad külastajate jaoks olulisemad külastuse käivitajad kuude huvidega seotud teemaplokki, millele lisandub eraldiseisvana äriturism:***

KULTUURIVÄÄRTUSED Lai valik kultuuriüritusi ja suursündmusi: erinevad festivalid; Valge Daami Aeg. Pärandkultuur: Rannarootsi traditsioonid; Haapsalu pits; sallide ja rättide kudumine; Olavipäev Vormsis; Jüriöö tähistamine. Tähelepanuväärne arhitektuur: Piiskopilinnus; mõisad, puitmajad ja nende dekoorpits.	LÕOGASTUS JA HETKES OLEMINE Pikaajaline kuurorti traditsioon: rannad; promenaad; ravimuda. „Spa-d“: Hestia Hotel Haapsalu SPA; Fra Mare Thallasso SPA.	LIIKUV LÄÄNEMAA JA AKTIIVNE ELUVIIS Lai valik spordibaase ja rajatisi www.spordibaasid.ee Head võimalused erinevate spordialade harrastamiseks ja spordiürituste korraldamiseks piirkonnas.
AVASTAMISTVÄÄRT TOIDUKULTUUR Toidu ja veiniga seotud festivalid: shokolaadifestival; gurmeeturg; Itaalia veinipidu jpm. Rahvusvaheliselt tunnustatud toitlustuskohtade valik Läänemaale ainuomane põldmari ja kala merest ja Läänemaa kartulisalat	MOTOKULTUUR Ameerika autod; mootorrattad; karavanid. Erinevad motokultuuri üritused: Kiirendusvõistlused; vanaautode näitus; Vintage Weekend.	LOODUSES LIIKUMINE Linnuvaatlus ja looduskaitsealad: Matsalu; Nõva; Osmussaare; Silma; Vormsi. Rabad nt. Marimetsa Matkarajad (sh RMK); liivarannad, väikesaared Merendus ja sadamad: Grand Holm Marina; Westmeri; Veskiviigi; Nõva; Rohuküla; Österby; Dirhami; Vormsi.
SEMINARI JA ÄRITURISMI VÕIMALUSED Erilised seminaripaigad piirkonnas nt. Roosta Puhkeküla ja võimalused mitmesugusteks meeskonnategevusteks		

* Harju-, Rapla-, Läänemaa ja Tallinna linna koostööpiirkonna klienditeekonna uuringust, 2022

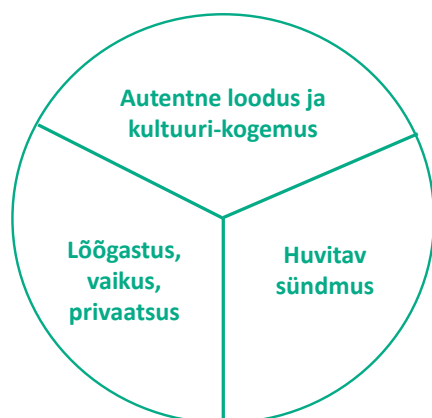
** Gemini Deep research AI analüüsile toetudes: lingin alusmaterjalidele on toodud lisa nr 3

*** Ülaltoodu markeerib peamisi teemaplokke ja nende all toodud konkreetsed loetelud on näited mis töögrupis välja toodi – tegu ei ole lõpliku külastuskohtade nimekirjaga.

Väärtuspakkumise valik

Väärtuspakkumine on kombinatsioon sihtauditooriumi ootustest ja piirkonna turismiosaliste poolt koostöös pakutavatest väärtustest, mis loob stabiilse aluse tegevuste valikuks. Samuti määratleb väärtuspakkumine piirkonna „lubaduse“ ja eristumisaluse. Väärtuspakkumise koostamisel oleme ühelt poolt arvesse võtnud erinevate otsustuskriteeriumite olulisust sihtauditooriumile ja teiselt poolt arvestanud ka teostatavust ja kvaliteeti võrrelduna konkureerivate sihtkohtadega. Optimaalne on selline väärtuspakkumine, mis pakub lahendust sihtauditooriumi jaoks olulistele ootustele ja loob väärtust kõigile osapooltele.

Väärtuspakkumine ühisosana kogu külastajate grupile oleks eelnevat sisendit arvestades kolmel võrdsel väärtusel põhinev:

Huvitav sündmus - põnev külastaja huvidega seotud sündmus:

Piirkonnas toimuvad erinevad põnevad sündmused väga erinevatele huvidele. (Kommunikatsioonis saab rõhutada konkreetseid sündmusi eelistades neid, mis aitavad eesmärkide täitmisele paremini kaasa)

Autentne loodus ja kultuurikogemus:

Loodus ja kultuuriobjekte on kogu piirkonnas, igaks aastaajaks ja erinevatele huvidele

Lõõgastus, vaikus, privaatsus: Pikaajaline kuurorti traditsiooni ja piirkonna mõnus rahulik iseloom loovad hea võimaluse lihtsalt aega maha võtta ja olla

Sihtturud ja sihtgruppide valik, kellele oma tegevuse suuname

Sihtturgude valiku puhul on esmalt oluline arvestada kogu Eesti turismis kasutatava lähenemisega sihtturgude valikul. Visit Estonia-l ehk EIS turismiosakonnal on kasutusel lähenemine, mis jagab esmalt sihtturud suures plaanis välis- ja siseturismiks.

Väliturismi sihtturgude valikul hinnatakse perioodiliselt erinevate sihtturgude seisundit kolmes kategoorias:

- Sihtturu potentsiaalsete külastajate valmisolek lähiperspektiivis Eesti külastamiseks
- Transpordiühenduste ja ligipääsu võimaluste olemasolu
- Potentsiaalse sihtturu majanduse väljavaated (SKP kasvu alusel)

Hinnangute alusel tuuakse välja prioriteetsed sihtturud, mis aja jooksul võivad muutuda. Arengukava koostamise ajal on peamisteks sihtturgudeks **Soome, Läti ja Saksamaa**. Valides välised sihtturud sarnaselt kogu Eesti sihtturgudega, tagab piirkonnale täiendava toetuse läbi Visit Estonia turundustegevuste. Toodud põhimõttest kõrvalekaldumine on ka edaspidi lubatud spetsiifilise erihuvi gruppide puhul, kui piirkonnas on nende jaoks midagi eriti atraktiivset (spetsiifiline kultuuriüritus, hobiga seotud sündmus nagu linnuvaatlus sportimisvõimalus vms).

Sihtgrupid ja fookused

Eelnevat arvestades on meil võimalik läheneda mitmetele potentsiaalsetele sihtgruppidele:

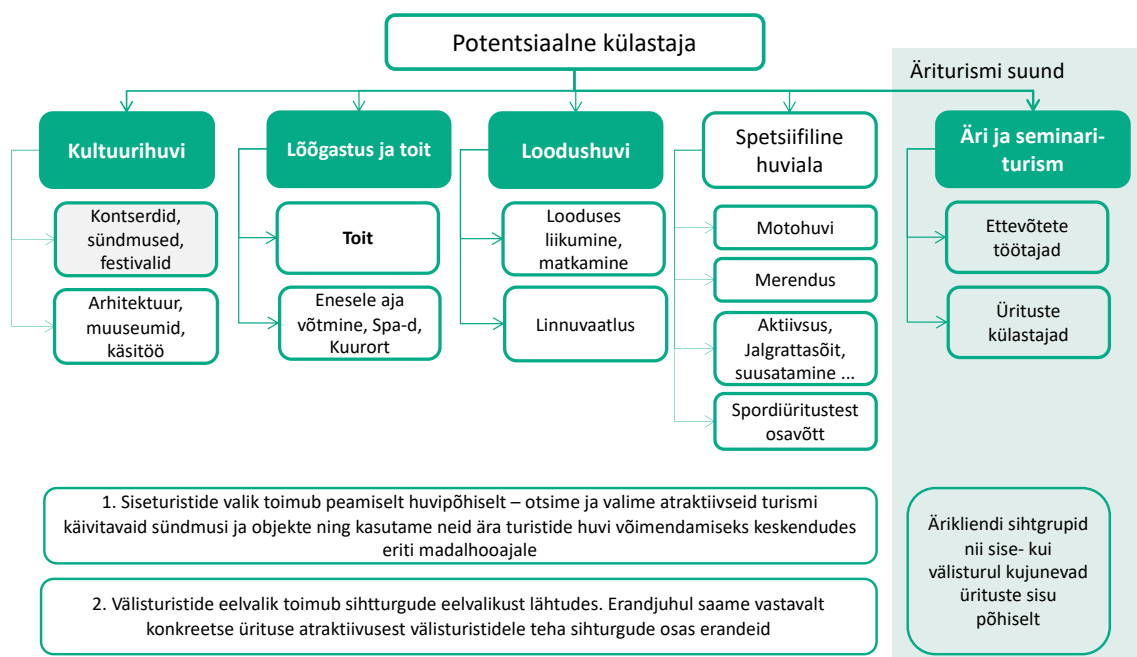
- Siseturistid, kes otsivad rannapuhkust, spa- ja tervise toetust ning looduspõhiseid tegevusi, kujutavad endast märkimisväärset võimalust.
- Lastega pered, kes otsivad peresõbralikke atraktsioone nagu Iloni Imedemaa ja vabaõhutegevusi, moodustavad veel ühe olulise sihtrühma.
- Rahvusvahelised linnuvaatlejad ja loodushuvilised, kes huvituvad Matsalu rahvuspargist ja eriti rändehooaegadel, toetaksid oluliselt turismi madalhooaja külastusi.
- Kultuurituristid, kes on huvitatud ajaloost, rannarootslaste kultuuripärandist ja kohalikest traditsioonidest ning temaatilistest festivalidest.
- Lähedalasuvad riigid nagu Soome, Läti ja Leedu, aga ka potentsiaalselt Saksamaa ja Rootsi, pakuvad võimalust meelitada külastajaid lühemateks kultuuri- ja looduskeskseteks reisideks.
- Katsetused erinevate teemapõhiste lähenemiste nagu agroturism, äriturismi erinevad võimalused nagu konverentside ja seminaride korraldus jne.

Lõpptarbija ehk külastaja sihtauditooriumi moodustavad atraktiivse huvi alusel valitud grupid, mida aitavad käivitada piirkonna mitmed üritused. Ehk siis segmendid, kellele lähenemisel on kõige reaalsem saavutada esmaseid tulemusi eesmärkide poole liikumisel. Need on (1) huvipõhised sihtgrupid siseturul ning (2) valitud huvipõhised sihtgrupid kokkulepitud välisurgudel.

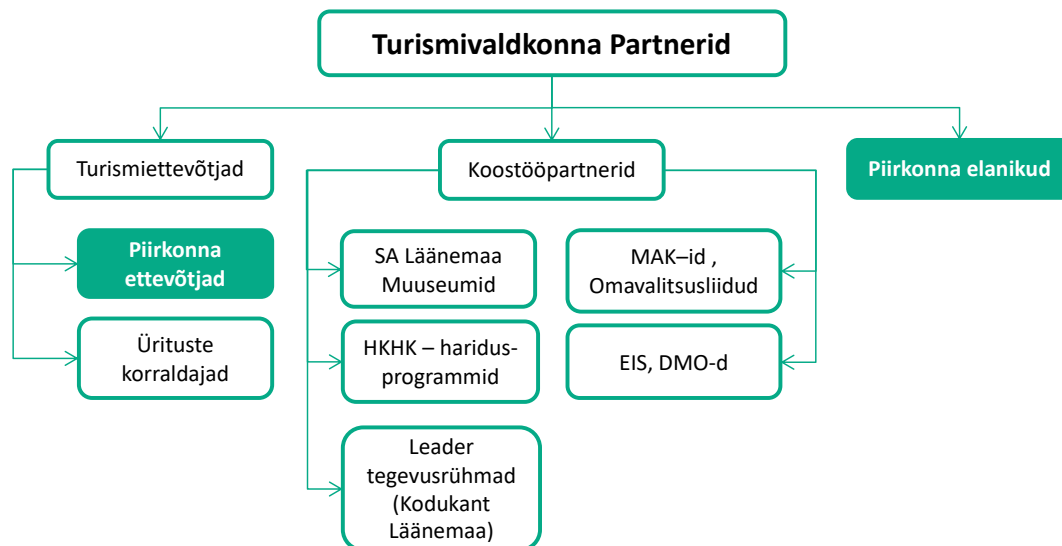
Turismi toetaja sihtauditooriumi moodustavad klienditeekondi toetavad partnerettevõtted ja kohalikud elanikud, kelle võimuses on tutvustada ja kujundada kliendikeskseid teekondi:

Külastajate sihtauditooriumi grupp jaguneb väärtuspakkumisest lähtuvalt mitmeteks sihtgruppideks järgnevalt:

Kui külastajad lõpptarbijatena on erinevate turismiasjaliste ühises fookuses, siis DMO aitab koordineerida **just turismivaldkonna erinevat partnerite koostööd, eesmärgiga kogu sektorit parimal moel võimendada**. Värviga on eraldi rõhutatud põhifookuses olevad sihtgrupid „ettevõtjad“ ja „laiem elanikkond“, keda kaasata turismi eesmärkide saavutamist toetama.

Põhimõtted tegevussuundade valikul

Mida peab Läänemaa esmajärjekorras edasi arendama, et järjest tihenevas konkurentsisis edu saavutada? Läänemaa turismiarenduses on juba pikemalt tähtsustatud nelja võtmevaldkonna olulisust ja jätkame nendega edasiliikumist ka järgneval perioodil tuues aktiivselt pildile ka kestliku turismi fookuse ja turismisektori võimestamise tegevussuunad.

Viis võtmevaldkonda

1. Haapsalu ajalooline kuurort ja mudaravi traditsioonid. Haapsalu eristub Eesti teistest kuurortlinnadest pikaajalise ajaloo, rannapromenaadi, kutsuva kuurortlinna arhitektuuri, legendidega seotud linnuse ja temaatiliselt laia muuseumivõrgustikuga. Soovime kuurortlinna atraktiivsust hoida ja meie külalistele parimal moel esitleda, et Haapsalu külalised leiaksid ka Läänemaa laiemaid võimalusi;
2. Kvaliteetsed kultuurielamused igaühele; Läänemaa sündmused ja eri žanreid hõlmav muusikafestivalide traditsioon on tuntud ja atraktiivsed turistide kohaletoojad. Tahame, et külalised oleksid motiveeritud meid külastama ja leiaksid ka lisavõimalusi külastuse pikendamiseks ja korduvkülastuseks
3. Rannarootsi pärandkultuur ja piirkond on Läänemaa oluline eristaja. Tahame, et rannarootsi- ja sealne pärandkultuur laiemalt oleks atraktiivsemalt esitletud nii rannarootsi asualade külastajatele kui potentsiaalsetele turistidele paremini esile toodud;
4. Unikaalne ja mitmekesine loodus - Tahame, et Läänemaa oleks aastaringselt atraktiivne loodusturismi sihtkoht ja järjest rohkem loodushuvilisi leiaksid tee meie loodusväärtusteni.
5. Rohkelt võimalusi meeskonna- ja kliendiürituste elluviimiseks (äriturism) – Läänemaa on paljude ettevõtete jaoks juba avastatud erinevate koolituste, meeskonna- ja kliendiürituste korraldamisel. Piirkonna potentsiaal on aga oluliselt suurem ja koostöö valdkonna ettevõtjatega on meie võimuses muuta Läänemaa palju olulisemaks äriturismi sihtkohaks.

Kestliku turismi fookus

Soovime, et Läänemaa on 2030. aastaks konkurentsivõimeline roheline turismisihtkoht, mis pakub aastaringselt autentseid elamusi vähendades madalhooaja mõju. See visioon hõlmab märkimisväärse kasu pakkumist nii külastajatele kui ka kohalikule kogukonnale, säilitades piirkonna ainulaadset loodus- ja kultuuripärandit tulevastele põlvetele. Läänemaa kestliku turismi arendamisel juhindume järgmistest põhiprintsiipidest, millega tegevuste valikul arvestame:

- **Keskkonnavastutus:** Minimeerida turismi keskkonnamõju looduslike taluvuspiiride austamise ja keskkonnasõbralike tavade edendamise ning vastutustundliku külastajakäitumise edendamise kaudu.
- **Kogukonna hüve:** Tagada, et turismi arendamine loob majanduslikke võimalusi elanikele, austab kohalikku kultuuri ja parandab elukvaliteeti Läänemaal.
- **Majanduslik elujõulisus:** Edendada turismisektorit, mis on majanduslikult jätkusuutlik kvaliteetsete pakkumiste, aastaringse atraktiivsuse ja õiglase väärtuse kaudu.
- **Kultuuripärandi säilitamine:** Kaitsta ja edendada Läänemaa ainulaadset kultuuri- ja ajaloolist pärandit kultuuriasutuste toetamise ja vastutustundliku külastajakäitumise kaudu.

- **Ligipääsetavus ja kaasatus:** Muuta turismikogemused kättesaadavaks kõigile külastajatele, olenemata vanusest, võimetest või taustast.

Selle selge visiooni ja nende põhiprintsiipide kehtestamine loob ühtse raamistiku kõikidele Läänemaa turismi võtmevaldkondade arendamise jõupingutustele. Majandusliku kasu tasakaalustamine keskkonnakaitse ja kogukonna heaoluga on peamine fookus, mis nõuab pidevat seiret ja sidusrühmade kaasamist.

Turismisektori võimestamine

Turismi arendamise igapäevatöös saame olla edukad kui keskendume turismitoodete ja külastuskogemuse arendamisele, kommunikatsiooni järjepidevusele ning ligipääsetavuse ja toetava infrastruktuuri parendamisele:

- **Turismitoodete ja -kogemuste arendamine ja selle laiem baas:** Keskenduda looduse ja kultuuri ainulaadsele kombinatsioonile. Kaasata arendustegevusse kohalikud kogukonnad.
- **Üldise külastajakogemuse ja teenusekvaliteedi parandamine:** Pakkuda koolitusi. Soodustada koostööd sidusrühmade vahel. Koguda ja reageerida tagasisidele. Edendada kõrgeid kvaliteedistandardeid.
- **Süsteemse kommunikatsioonistrateegia rakendamine:** Arendada tugev bränd. Kasutada digitaalseid kanaleid. Teha koostööd reisikorraldajatega. Sihtida nišiturge. Parandada mitmekeelset teavet.
- **Turismiinfrastruktuuri ja ligipääsetavuse parandamine:** Täiustada transpordiühendusi. Parandada viitasid. Arendada avalikke mugavusi. Investeerida ligipääsetavasse infrastruktuuri.

Organisatsioon tegevuste kokkuleppeks ja tulemuste hindamiseks

Tegevuste valiku ja iga-aastased konkreetsed plaanid kinnitatakse Läänemaa turismi nõukojas. Nõukoda on maakonna turismiasjaliste koostööühendus, mille huvi ja eesmärk on maakonna turismialase informatsiooni vahendamine, SA Läänemaa turismi töötajatele nõu ja sisendi andmine. Nõukoda koosneb 9 liikmest ja seal on esindatud: Haapsalu linna esindaja; Lääne-Nigula valla esindaja; Vormsi valla esindaja; Suurte (üle 25 töötaja) turismiettevõtete esindaja; Väikeste turismiettevõtete esindaja; Aktiivse puhkuse teenust pakkuvate ettevõtete esindaja; Turismihariduse valdkonna esindaja; Loodusturismi teenust pakkuvate ettevõtete esindaja; SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid esindaja.

Nõukoda on Sihtasutus Läänemaa juures tegutsev alaline koostööühendus. Nõukoda osaleb maakonna turismi arengukava väljatöötamisel ja uuendamisel; aitab kaasa maakonna turismialase tegevuskava koostamisele, et toetada Läänemaa terviklikku turismi arengut ning piirkonna eripära säilimist; aitab kaasa koostöö organiseerimisele erinevate koostööpartneritega turismi osas. Nõukoja koosseisu kinnitab Sihtasutus Läänemaa juhataja ja selle kutsub kokku ja juhivad selle tööd Sihtasutus Läänemaa turismijuht. Täpsemad nõukoja funktsioonid ja tööpõhimõtted leiab viitelt <https://laanemaa.ee/sihtasutus-laanemaa/>

Olulisemad tegevussuunad, millele keskendume aastatel 2026-2030

Võtmevaldkondadega seotud tegevused viies võtmevaldkonnas ja kahes arengut toetavas tegevussuunas. (täpsem tegevusplaanide vaade on esitatud Lisas 4, mida edaspidi iga-aastaselt uuendatakse)

1 Haapsalu ajaloolise kuurorti ja mudaravi traditsioonide esiletoomine:

1. Koostöötegevused ajaloolise kuurortiga seotud tegevuste prioritseerimiseks:
Koostöö Läänemaa giidide ühinguga; Rahastusvõimaluste otsimine ajaloolise info esitlemiseks jne.
2. Ajaloolise kuurortiga seotud klienditeekonna ja informatsiooni esiletoomine:
Tegevused külastajatekondade, viitade ja infoesitluse arendamiseks; Parimate praktikate otsing; Iga-aastaste tegevuste partneritega kooskõlastus ja elluviimine.
3. Potentsiaalsetele külalistele Haapsaluga seotud informatsiooni esitlemine:
Iga-aastane messidel osalemise planeerimine ja rahastusvõimaluste leidmine; Turundusmaterjalide loomine ja jaotus.
4. Spaaturism, kuurorti ajaloo esile tõstmine, wellness:
Koostöös kuurortasutustega kuurortitraditsioonide tutvustamisele kaasaaitamine.

2 Oluliste kultuurisündmuste ja elamuste esiletoomine Läänemaa piirkonna tutvustamisel:

1. Külalistele Läänemaa sündmuste parimal moel esiletoomine:
Tegevused sündmuste kalendri uuendamiseks; Informatsiooni esitus messidel.
2. Madalhooaja sündmuste võimendamine
Võimaluste otsimine madalhooaja sündmuste võimendamiseks sh madalhooaja (kultuuri) sündmuste toetamiseks rahastusvõimaluste otsimine.
3. Kultuuriga seotud klienditeekondade arendamine:
Piirkonna mõisate külastustekonna arendamine.
4. Piirkonna spordivõimaluste tutvustamine:
Spordivõimaluste sissetoomine visithaapsalu veebi.
5. Piirkonna toidukultuuri arendamine ja tutvustus:
Toidukultuuri teekonna arendamine;
Koostöö piirkonna toidukultuuri initsiatiivide toetamisel; Kohalikud maitsed, oma toidutraditsioonide ja kohalikul toorainel põhinevate toitade tutvustamine külastajatele (Kodukant Läänemaa).

3 Rannarootsi pärandikultuur:

1. Läänemaad hõlmava endise rannarootslaste asuala kohta informatsiooni jaotamise võimendamine:
Rannarootsi info esitlemine messidel; Rahastusvõimaluste leidmine kultuuripärandi laiemaks esitlemiseks; Infoesitluse täiendamine veebides ja infostendidel.
2. Rannarootsi turismiteenuste arengu toetamine:
Koostöö sektori osapooltega kultuuriruumi programmi käivitamiseks ja rannarootsi kultuuri- ja loomemajanduse eestvedajate pikaajalise koolitus ja arenguprogrammi käivitamiseks; Rahastusvõimaluste ja projektide leidmine turismitoodete arendamiseks; „Rannarootslaste radadel“ ajalugu tutvustavate külastustekondade arenduste toetamine alustades

piirkonnasisestest kultuuriteekondadest ja seejärel laiemalt piirkondi siduvalt ja rahvusvaheliselt (Aibolandi teekond põhja ja lõunasuunal).

4 Loodusturismi võimaluste arendamine ja propageerimine:

1. Loodusturismi klienditeekondade arendus
Koostöös RMKga ja teenusepakkujatega infoviitade arendus loodusturismi toetamiseks; Klienditeekondade arendus loodusturismi sihtgruppidele. "Vee jälgedes" HRLDMO* klienditeekond.
2. Infokanalite arendus loodusturismi elavdamiseks
Temaatiliste veebide arendus: www.linnuriik.ee; Koostöö ettevõtjatega ja partneritega uute temaatiliste loodusturismitoodete tekkimiseks. Linnuvaatlusele kui Läänemaa loodusturismi eripära rõhutamine ja rahvusvahelise tähelepanu süvendamine.
3. Turundustegevused loodusturismi võimaluste tutvustamiseks piirkonnas
Loodud veebide sisu jälgimine ja ajakohastamine; Loodusturismi info esitlemine külastavatel messidel.

* HRLDMO: Harju-, Rapla- ja Läänemaa DMO (*Destination Management Organization*) on turismissihtkohtade strateegiliseks juhtimiseks, arendamiseks ja turundamiseks loodud koostöömudel, mis koostöös teiste piirkonna turismisektori osapooltega planeerib, koordineerib ja viib ellu sihtkoha arendus- ja turundustegevusi ning panustab toetava keskkonna loomisse. DMO juhtpartner on SA Harju Ettevõtlus ja Arenduskeskus, põhipartnerid on Sihtasutus RAEK ja SA Läänemaa, kaaspartnerid Harjumaa Omavalitsuste Liit ja Raplamaa Omavalitsuste Liit.

5 Rohkelt võimalusi meeskonna- ja kliendiürituste elluviimiseks - äriturism

Koostöö äriturismist huvituvate ettevõtjatega ja Eesti Konverentsibürooga;

Haapsalu ja Läänemaa nähtavuse suurendamine seminari-ja konverentsisihthotohana. Äriklientidele ja sündmuste/koolituste korraldajatele suunatud keskkonna wland.ee atraktiivsuse arendamine koostöös partneritega ja lehe tõlkimine inglise keelde.

Kestliku turismi arendustegevused

1. Green Destination taotluse koostamine ja esitamine:
Green Destination platvormi haldus sh GD tegevuskava täitmine.
2. Kestliku turismi standardi põhimõtete rakendus piirkonnas (Green Destination vms):
Kestliku turismi infomaterjalide välja töötamine; Ürituste korraldamise juhise rakendamine.
3. Turismiettevõtete ja kogukonna kaasamine kestliku turismi arengusse:
Kestliku ja keskkonnast hooliva suhtumise edendamine turismisektoris sh sobiva standardi ja sertifikaatide (Green Key vms) kasutuse aktiveerimine. Valdonna teadlikkuse tõstmine.
4. Sesoonsuse mõju vähendamise arendustegevused:
Läänemaa külastusteevõrgu ja ligipääsetavuse arendamine.

Turismisektori võimestamise tegevused:

1. Turismitoodete ja -kogemuste arendamine ja selle laiem baas:
Initsiatiivid kogukonna ja organiseerijate kaasamiseks; Külastusinfo jagajate võrgustiku hoidmine ja arendamine.
2. Teeninduskultuuri- ja kvaliteedi kasvatamine:
Turismiettevõtjate rahuloluküsitlus ja parendustegevused; Silmapaistvate turismiettevõtjate tunnustamine;

Teeninduskvaliteedi parandamisega seotud koolituste korraldamine koostöös HRLDMOga*;
Külastajate rahulolu hindamise initsiatiivid sh HRLDMO Review Pro kui tööriista jälgimine ja
kommunikeerimine.

3. Turundus- ja kommunikatsioonitegevuste planeerimine ja läbiviimine koostöös partneritega:
Kommunikatsioonieesmärkidest lähtuva loogilise sõnumi ja kanalivalikuga tegevuste läbiviimine;
Kodulehtede haldamine, arendamine ja turundamine; Turismiobjektide andmehaldus:
puhkaeestis.ee; midateha.visithaapsalu.com; Messidel workshoppidel osalemine; FAM ja
pressireiside vastuvõtt ja korraldus koostöös Visit Estoniaga.
4. Turismiinfrastruktuuri ja ligipääsetavuse arengutele süsteemse sisendi andmine:
Koostöö turismiorganisatsioonide ja -edendajatega ning KOV-idega sihtkoha turismivõimekuse
parandamiseks.
5. Sündmuste läbiviimise kvaliteedi arendamine:
Juhendi loomine koostöös asjaosalistega sündmuste läbiviimise põhimõtete laiemaks kokkuleppeks.
6. Koostöö arendamine sektori osapoolte vahel:
Koostöö piirkonna DMO-ga ja kogu Eesti teiste DMOdega; Infovahetus ja suhtlus sektoriüleselt;
Ümarlauad piirkonna turismiettevõtjatega; Giididele infopäevade korraldus; Visit Estoniaga
koostöös ettevõtjatele väliskülastajate soovide ja ootuste koolitused ja infovahetus (Visit Estonia
kvaliteedistandardid); Õppereiside korraldus ja osavõtt.